

Roman

Poštnina plačana v gotovini Številka 2 Din

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
1/4 leta 20 Din, 1/2 leta 40 Din,
vse leto 80 Din. — Račun
poštne hranilnice v Ljubljani
štev. 15.393. — Dopisi: „Ro-
man“, Ljubljana, Breg 10-12.

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 15. II. 1930 Leto II. - Štev. 7

VSEBINA: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — NOVI NATEČAJ „ROMANA“: Najstrašnejši trenutek mojega življenja (2000 Din nagrad). — H. V. Patora: SVARILO, misteriozna zgodba. — H. Hilgen-dorff: KONZULOVA SKRIVNOST, kriminalni roman. — PISANE ZGODBICE. — NEPROSTOVOLJNA KOMIKA. — NADEBUDNI UCENEC. — SALE.

NEZAKONSKA MATI

Roman iz naših dni

Napisal P. R.

Prejšnja vsebina:

K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročenec, da jo poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstrelji in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrična, sirota Ljuba, vzame krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, kapetanu Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Mira od gorja zblazni. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sin-ka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za otrokovo zdravljenje. Zaljubljen se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila. Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od sinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpami. Enemu izmed naših polkov je pridržen tudi Milan. V njegovi četi služi Tone Skobec, drvarjev sin iz Zabrega. V boju dobi Milan strel v glavo. Ranjeni kapetan spozna v strežnici Silvi — Ljubo. Razjarjen jo spodi izpred svojih oči. Ljuba odide v drugo bolnico, da ne bi njena navzočnost postala ranjencu usodna.

Milan ozdravi. Tone Skobec, ki umira v sosednji postelji za nrzlico, dobi od doma pismo, v katerem mu oče pripoveduje, kako je usodno noč v tovarnarjevem parku opazoval prizor pod balkonom: neznanec je bil

pri gospe, gospodična je vzela sramoto nase! Umirajoči ne more več brati in prosi kapetana, naj mu prečita pismo. Tako Milan zve, da je Ljuba nedolžna...

Usmiljenka sestra Terezija mu pove, da se bo Ljuba na potu v Niš te dni ustavila v bolnici. Skesan in koprneč pričakuje Milan transporta. Nekega večera transport prispe in Milan govori z Ljubo na griču za bolnico. Toda njegovo kesanje je prepozno. Ljuba se je že v Ljubljani zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka. Videč, da je vse zaman, jo kapetan prosi oproščenja in ji obljubi, da se ji umakne, da bo laglje prebolela...

Čuvaj Nosan je zalotil starega Skobca pri lovski tatvini ter ga naznanil orožništvu. Preden ga aretirajo, se lovski tat mašuje na tovarnarjem, ker ni prepredil Nosanove ovadbe. Pove mu, kaj je videl tisto usodno noč: Ljuba je nedolžna, kriva je njegova, Lokarjeva žena!

Pri dr. Liparju se nekega dne pojavi Ljuba, ki se je vrnila iz Makedonije. Prišla je pogledat otroka...

Stanka, ki ga je bil dr. Lipar v njeni odsotnosti popolnoma ozdravil. Ljuba je trdno odločena, da izpolni svojo zaobljubo. Dr. Lipar ji ponudi stanovanje, ki ga je zanjo najel in opremil pod Rožnikom.

Nekaj tednov nato se vrne tudi Milan Stankovič v Ljubljano. Slučajno zve, kje stanuje Ljuba. Toda z njo se ne sme sestati. Samo svojega otroka bi rad videl. Zato se odpravi pod Rožnik, meneč, da Ljube ni doma — in se sreča z njo.

Sestri Terezija in Honorija ne moreta več mirno gledati Ljubinega trpljenja. Zato se odločita odprti dr. Liparju oči in ga prositi, naj vrne nesrečni materi besedo.

Sam ne vedoč kdaj se je znašel mladi zdravnik pred vilo.

„Obstal je. „Se je čas, da se premisliš,“ mu je rekel neki notranji glas.

„Ne, ne! Nikoli več!“ je zavpilo v njem.

**Naš novi natečaj:
„Najstrašnejši trenu-
tek mojega življenja“
Za Din 2000.— nagrad
Podrobnejše na str. 6**

Ne meneč se za pozdrave hišnice, ki je v zadregi obstala, ko ga je zagledala, je stopil v vežo.

„Ali je gospa Slavčeva doma?“

Hišnica ga je spoznala. Spomnila se je, da je ta človek najel stanovanje, ki je v njem stanovala gospa Ljuba.

„Da, gospod,“ je zajecjlala. „Samo ne vem, če zdaj...“

„Kaj pravite?“ je hlastno vprašal.

„Gospa vas ne bo mogla sprejeti,“ je odgovorila hišnica. „Bolna je.“

„Bolna? Kako, da me ni nihče o tem obvestil?“

„Pravkar se je zgodilo... Čisto nepričakovano je prišlo...“

„Živčni napad?“

„Da in ne... sicer pa...“

„Kaj je? Tak govorite že vendar!“ je nestrpno zavpil mladi zdravnik.

„Mladi gospe je postalo slabo v mojem stanovanju... ko je zagledala nekega gospoda... ki je prišel, ko je ni bilo doma... da vidi malega Stanka... Potlej se ji je obrnilo na boljše... Osvestila se je... zdaj bo že dobro... Gospod jo je spremil v njeno sobo...“

Janko Lipar se je moral nasloniti na vrata, da ni omahnil. Neizrekljiva boleost mu je trgala srce. Šele čez nekaj trenutkov se je toliko osvestil, da je z drhtečim glasom vprašal:

„Ali je ta gospod še pri gospe Slavčevi?“

„Mislim, da. Nisem ga videla, da bi bil odšel.“

Doktor ni vedel, kaj naj stori. Ali naj plane v stanovanje in vpricho mlade žene in srečnejšega tekmeca pove svoj sklep? Ali naj počaka?

„Čemu bi odlašal?“ si je dejal sam pri sebi. „Bolje bo, da čimprej naredim konec njenim mukam. Saj niti ne vem, ali bom jutri še imel toliko moči in poguma, da ji vse odkrijem...“

Odločno se je obrnil proti stopnicam. Hišnica je ostala sama v veži.

„Tudi ta nori za mlado gospo,“ je zamrmrala in zmajala z glavo. „Radovedna sem le, kaj bo še iz tega. Zame nič dobrega. Na koncu koncev bodo vsi padli po meni...“

Ko je zdravnik prišel v prvo nadstropje, je opazil, da so vrata Ljubinega stanovanja samo priprta.

Hotel je pozvoniti. Ze je pritisnil prst na gumb električnega zvonca. Takrat pa se je domislil. Za temi vrati se je nekaj dogajalo. Nihče ni imel pravice motiti, tudi on ne.

In vendar je odrinil vrata in stopil v mračno predsobje. Iz sosedne sobe so mu udarili na uho glasovi...

Hišnica je resnico govorila.

Ko je Ljuba videla, da stoji pred njo Milan Stankovič, ves srečen, da sme objeti in poljubiti svojega otroka, je vzdrhtela. Kakor bi ji bil kdo nož zasadil v srce, ji je prestal utrip. Zmeglilo se ji je pred očmi in potem ni vedela ničesar več.

„Gospe je slabo,“ je vzkliknila hišnica in vrgla metlo na tla. Prestregla je mlado ženo in jo spustila na stol. Še v nezavesti je Ljuba drhtela.

„Gospa Slavčeva... gospa Slavčeva... vzdramite se!...“

Stanko se je spustil v jok.

„Mamica... mamica... odpri oči... mamica... poglej me!...“

Tudi Milan prvi trenutek ni vedel, kaj naj stori. Potlej pa je velel hišnici, naj mu brž prinese kisa.

Hišnica je izginila in se kmalu vrnila s steklenico.

Mladi oficir je vtil nekaj kapljic kisa na robec in jel Ljubi močiti čelo. Ni trajalo dolgo, ko se je mlada žena prebudila in se ozrla okoli sebe.

Vztrepetala je.

„Kje sem? Kaj se je zgodilo?“

Z zavestjo se ji je vrnil tudi spomin. Vstala je z naslanjača in stopila k Stanku.

„Hvala Bogu, nič se ti ni pripetilo. Tako sem se bala zate...“

Takrat je zagledala Milana, ki je slonel ob oknu. Skesano je stopil k njej:

„Ljuba! Odpusti mi, odpusti!“

Hotela ga je spomniti njegove-obljube, da je ne bo nikoli več iskal. Toda njegov obraz je bil tako trpeč in v očeh mu je bila tako neizrekljiva tuga...

Sklonil je glavo.

„Naj ti povem, Ljuba... zakaj sem prišel... Razumela me boš... morala me boš razumeti...“

Mladi materi so se kolena zašibila. Morala se je nasloniti na stol, da ni padla.

Milan jo je prijel za roko.

„Samo do tvoje sobe naj te še spremim,“ je zaprosil. „Potem pojdem in se nikoli več ne vrnem...“

Ali naj mu odbije prošnjo? Vedela je, da bo ločitev vsak trenutek težja. Vedela je, da se bo morala nasloniti nanj, da bo čula udarce njegovega srca, da bo on čul njen utrip. In tedaj... tedaj... Ali bo imela toliko moči, da ga... odžene?

„Se zmerom ga ljubiš,“ ji je rekel glas srca. „Še zmerom... Nikoli ne boš ljubila drugega...“

Izgubila je vero vase, izgubila vero vanj... Ali bo on močan?

„Ne, prijatelj! Idi! Zapusti me! Tako mora biti... preveč zahtevaš od mene... Bodi močan in zaupaj vase!“

Ne, ni mu rekla tega. Besede so ji zastale v grlu.

Tedaj jo je mladi oficir prijel za roko in ji pomagal po stopnicah. Ni se mu uprla.

Obstala sta pred vrati.

Dva pogleda sta se srečala in žalost je bila v obeh.

„Milan,“ je zajejala mlada žena.

Več ni mogla. Stotnik je vzel otroka v naročje in ga jel strastno poljubovati.

„Pojdi z mamico, stric!“ je prosil Stanko. „Reci ji... naj ne joče več... Zakaj mamica joka?...“

Ne vedoč, kaj počne, je Ljuba vzela ključ iz torbice in odklenila vrata. Podzavestno jih je odprla in stopila v sobo... in Milan je šel za njo...

Neznana sila ga je gnala k njej in k otroku. Ni vedel, kaj se godi okoli njega. Pozabil je celo vrata zapreti za seboj.

Sredi malega salona sta obstala. Stanko je v kotu zagledal konjička, ki mu ga je bila prinesla stara Meta — darilo zdravnika dr. Liparja.

Milan jo je še zmerom držal za roko. V očeh so se mu zalesketale solze.

„Odpusti, Ljuba, odpusti... Nisem imel slabih namenov... Ne sodi me krivo!... Ob-

ljubo, ki sem ti jo dal tam doli, bom držal do smrti, kolnem se ti! — Ko sem se vračal, sem čutil, da ne smem ostati v Ljubljani. Sklenil sem iti daleč, od koder ni več vrnitve. V Makedoniji se me smrt ni hotela usmiliti. Morda mi bo drugod bolj naklonjena.

Po naključju sem zvedel tvoj naslov... Povedali so mi, da pustiš časih otroka samega pri hišnici... Podkupil sem jo... Nisem mogel od tod, ne da bi videl tvojega otroka... najinega otroka... Moral sem ga objeti in poljubiti. Vedel sem, da me ne ljubiš več... Mislim sem si... morda me ima dete rajše...“

„Ne ljubim te več,“ je mehanično ponovila za njim.

O, kako rada bi bila pohitela k njemu, se mu vrgla okoli vratu in zavpila na ves glas:

„Saj ni res!... Saj ni res!... Samo ti si moj, večno moj, moje vse!...“

Streslo jo je.

„Ali ne bi bilo bolje,“ se je obrnila k njemu z drhtečim glasom, „da bi bil odšel, ne da bi bil videl otroka?... Zdaj boš še bolj trpel. Zakaj si prišel? Ali ne trpiš že dovolj?“

Potegnil si je z roko po čelu, kakor bi hotel pregnati nadležne sanje.

„Ali si že izpolnila svojo zaobljubo?“

„Še ne...“

„Kdaj... hočeš to storiti?“ Glas se mu je utrgal.

„Ne vem... Kadar bom imela dovolj moči...“

„Ljuba!“

Razjokal bi se, ko bi bil vedel, da mu bo potem bolje. Pred noge bi se ji vrgel in jih poljubljal...

Toda spomnil se je, da je mož. Mož!

In zato je molčal. Zato je stal in se ni ganil.

Stanko se je med tem igral s svojim konjičem. „Pridna morava biti, konjiček moj,“ mu je govoril. „Drugače bo mamica žalostna...“

Mladi častnik ga je čul. Skočil je k njemu in ga obsul s poljubi.

Nič več ni mogel premagati solz. Same od sebe so prišle in mu zdrknile po gubah, ki jih je zarezalo trpljenje na njegovih licih...

Dve pičli leti je bilo tega, kar je mladi stotnik cdšel iz Ljubljane — in vendar se je med tem postaral za dvajset let. Koliko jih je bilo, ki ga ne bi bili več spoznali... Ko je odhajal, je bil še mlad, tako mlad...

Ko je otrok videl solze na njegovih licih, se je tudi on razžalostil:

„Zakaj jokaš, stric?“ ga je vprašal. „Mamica je tako žalostna... Potem bo še bolj žalostna...“

Milan ga je skušal potolažiti:

„Čuj me, Stanko, srček moj... Vem da mamica zaradi mene joka... Vidiš, zato pojdem proč... Nikoli več me ne bosta videla... nikoli več te ne bom jemal v naročje...“

Stotnik se je komaj premagal, da ni na glas zaihtel.

„A nekaj ti moram povedati... Zdaj me še ne razumeš... a pozneje kdaj... ko boš že velik... takrat se boš spomnil... Takrat ti porečejo, da nimaš očeta... da je odšel in se ni vrnil... A vedi, da te je ljubil...“

Ljuba se je zgrudila v naslanjač in si z dlanmi zakrila obraz. Ihtenje ji je streslo telo.

Milan je stopil k njej in ji dal roko.

„Pogum, Ljuba,“ je rekel tiho. Ni se upal dogovoriti.

Ljuba je z muko vstala.

„Pojdi, Milan... pojdi!... Niti trenutek ne smeš več ostati tu... Vsaka minuta rodi novo trpljenje.“

„Ali je res... tvoja želja?...“

„Da!“

„Bodi srečna... Jaz ne bom nikoli... Z Bogom...“

„Z Bogom!“

Z omahujočimi koraki je stopil proti vratom. Se enkrat se je obrnil.

S poslednjim pogledom je objel vse, kar mu je ostalo dragega na svetu... Vse, kar mora zapustiti. Ženo, ki jo je oboževal iz vse svoje duše. Otroka, svojo živo sliko, ki ga je gledal z velikimi črnimi očmi... O, da bi zdajle prišla smrt in ga vzela s seboj v večno pozabljenje in večni mir! A smrti ni bilo...

„Z Bogom... Nikoli več...“

A tisti trenutek so se odprla vrata in nekdo je stopil v sobo.

Kdo je bil neznanec?

Bil je mlad mož bledih lic. Obstal je pri vratih in jih zaprl za seboj. Nato se je obrnil k stotniku:

„Ostanite, gospod!“

Ljuba ga je spoznala. Stemnilo se ji je pred očmi.

„Gospod Lipar!“

Stotnik je odskočil. Divje sovraštvo ga je zgrabilo za vrat. Da se ta človek predrzne —

Stanko je stekel k zdravniku in se mu obesil za roke:

„Papa... papa...“

Na zdravnikovem obrazu je zaigral bolesten smev.

„Jaz nisem tvoj papa... Kolikokrat sem ti že povedal... Tam je tvoj papa... Poljubi ga...“

Ljuba je skočila k njemu:

„Gospod doktor!... Kaj... kaj vam je?...“

„Nič... Prišel sem, da opravi svojo dolžnost,“ je mirno odgovoril. Ni ji pogledal v oči.

„Dovolite, gospodična Ljuba, da prekličem svojo besedo. Upam, da mi odpustite...“

Ljuba ga ni razumela. Vsa osupla ga je pogledala. On pa je sklonil glavo.

„Moram se vam izpovedati,“ je rekel mrtyo. „Lažnivec sem, ničvrednež...“

Mlada mati ga je hotela prekiniti, a zdravnik ji ni dal, da bi izpregovorila.

„Dve leti in pol bo tega, kar sem vas prvič videl,“ je povzel. „Takrat se mi je zahotelo vaše ljubezni. Vleklo me je k vam, a vendar to ni bila ljubezen. Ko sem vam rekel, da vas ljubim, sem lagal... Mnogo let je že tega, kar sem spoznal neko žensko. Bila je moja prva ljubezen. Sreča mi ni bila naklonjena. Nisem si mogel osvojiti njenega srca. Premlad sem ji bil in premalo znamenit. Izbrala si je drugega... A jaz je nisem mogel pozabiti...“

Potem sem srečal vas, gospodična Ljuba. Tako podobni ste ji bili in... v vas sem ljubil njo... Vrnili ste mi jo...“

Danes sem zvedel, da se je vrnil mož, ki je oče vašega otroka. Zvedel sem tudi, da vas še zmerom ljubi. Zato sem prišel, da vam vrnem besedo...“

Ali mi morete odpustiti? Ali mi morete odpustiti, ne da bi me zaničevali? Grešil sem, gospodična! Odpustite mi!“

Milan in Ljuba sta mislila, da sanjata.

Ne, ne, to ne more biti resnica. Tolika sreča bi bila preveč... V trenutku, ko sta

mislila, da sta za zmerom izgubljena drug za drugega —

Ne, to so samo sanje, prelepe sanje...

„Ko sem prišel pred nekaj minutami,“ je nadaljeval zdravnik in glas mu je komaj slišno zadržtel, „mi je hišnica povedala, da je stotnik pri vas. Oprostite mi, da sem vseeno vstopil... toda... hotel sem vam prihraniti trpljenje.“

Milan je stal kakor ukopan.

Tudi Ljuba se ni zganila. V njeni duši so se zbudili dvomi.

Kako jo je mogel ta človek varati? Hliniti čustva, ki jih ni poznal? Ne, ne... Besede, ki jih je govoril, niso bile iskrene!... Solze, ki so mu silile v oči, so ga izdajale!... Moral je imeti druge vzroke... Vzroke, ki jih skriva... ki jih noče izdati...

Ali se hoče on žrtvovati namestu nje?

Hotela je izpregovoriti... Povedati mu je hotela, da mu ne verjame, da mu ne bo nikoli verjela — a mladi zdravnik ji ni dal do besede.

Prijel jo je za roko in odvedel k Milanu Stankoviču, ki je stal v kotu. Prijel je tudi njega za roko in sklonil glavo, da ne bi mlada ljubimca videla njegovih drhtečih ustnic. In tiho, a odločno je rekel:

„Bodita srečna!“

X

TAJNOST PROEESORJA MAGISTRA

Dva meseca sta minila, odkar sta orožnika odpeljala lovskega tatu Skobca v zapor.

Ta dva meseca sta bila za tovarnarja Lokarja dva meseca neznošnega trpljenja.

Kdor bi videl tega sključenega moža, ki so mu globoke gube razorale čelo, bi mu bil prisodil sedemdeset let. Iz njegovih upadlih lic in vdratih oči ne bi bil nihče mogel sklepati, da nima še niti šest križev.

Dotlej... do tiste preklete ure, ko mu je Skobec odprl oči, je vsaj upal, da bo Mira ozdravela, da pozabi Cirila, ki ga je nekoč ljubila...

Bila je še mlada... Pred njo je bilo še dolgo življenje... S svojo ljubeznijo in dobrotljivostjo ji je pomagal pozabiti, da ni volila po svojem srečanju...

Vedel je, da Mira trpi, toda pomagati ji ni mogel. To ga je bolelo. Kolikokrat je premišljal, da bi se ločil od nje in ji dal, da posluša glas svojega srca...

Morda bi ga bilo to umorilo, toda umrl bi bil z zavestjo, da je ravnal plemenito... Mira bi bila srečna... Mira, ki je ob njej preživel toliko lepih dni... toliko lepih ur, ki jih je tako drago plačevala!

Tako je mislil poprej...

Danes je mislil drugače. Saj je čul iz ust divjega lovca, da je bila Mira vse prej ko svetnica in mučenica!

Vedel je, da je Mira onečastila sebe in njega. Da je pod krinko vdanosti in ljubezni samo skrivala svojo brezmejno pokvarjenost. V njegovi hiši je sprejemala ljubimca!

Odpustil bi ji bil, da ga je vzela brez ljubezni, odpustil bi ji bil, da je mesece in leta gojila pregrešna čustva. A da se je pregrešila zoper zakonsko zvestobo —!

Skrčil je pesti in oči so se mu zalile s krvjo. O, gorje ji! Strašno bo njegovo maščevanje!

Domislil se je Ljube, nedolžnega dekleta, ki je vso krivdo prevzelo nase. Kje je zdaj? Kaj počne? Mora jo poiskati, da ne bo več po nedolžnem trpela.

Nekaj dni po Skobčevih odkritjih se je peljal v Ljubljano. Kakor vselej, je tudi to pot stopil k Mirini materi.

Ko ga je zagledala, jo je streslo.

„Kaj ti je, Andrej? Kaj se je zgodilo?“

Ni ji odzdravil. Srdito je udaril s pestjo po mizi.

„Presleparili sta me ti in tvoja hči!“

Stara gospa je prebledela. Slutila je, kaj ji hoče tovarnar povedati... Da vse ve... Da ga Mira ni ljubila... da je ljubila drugega!

Kaj naj mu na to odgovori? Najbolje bo, da se naredi nevedno.

„Kaj ti je vendar? Zakaj se razburjaš? Ali ti je kdo kaj natvezil?“

Ponudila mu je stol. Sedel je in se razgledal po salonu. Lep je bil ta salon, poln izbranega pohištva, dragocenih zaves in preprog. Ha, ha, za njegov denar!

„Tak, pomiri se, Andrej!... Pameten bodi, saj nisi otrok. Daj, da se v miru pogovoriva!“

Dalje prih,

„Najstrašnejši trenutek mojega življenja“

Novi senzacionalni natečaj „Romana“, Vsak čitatelj „Romana“ je poklican, da piše za naš list! 2000 Din nagrad za najboljše prispevke

Gotovo ste že kdaj napisali kako povestico ali zgodbi in jo poslali listom, da Vam jo priobčijo. In potem ste bili razočarani, ko so Vam odgovorili da taki stvari ne potrebujejo, da delate slovnične napake, da vobče ne znate pisati itd. Vidite, za nas pa to ni važno, važno je za nas, kaj napišete. Želja „Romana“ je, da zbere okoli sebe čim največ sotrudnikov iz vrst svojih čitateljev, njegova želja je, da ljudje iz ljudstva sami napolnijo njegove strani po preizkušenem geslu „Vsi za Roman, Roman za vse!“

Ne mislite, da za to niste sposobni. Glavno je, da stvar prav zagrabite. In tu Vam hočemo mi pomagati: izbrali smo Vam snov, o kateri bi radi, da nam kaj napišete, snov, ki je Vam vsem enako blizu, pa naj bo Vaš poklic obdelovati polje ali kopati v rudniku, in naj imate samo skromno šolsko izobrazbo štirih razredov ali pa gimnazijsko maturo — da ste le kaj doživeli in da znate svinčnik in peresnik držati v rokah.

»Najstrašnejši trenutek mojega življenja«

je naslov naloge, ki Vam jo zadajemo. Ni ga človeka, ki o tem ne bi vedel ničesar povedati. Vsak dan se dogajajo stvari, o katerih široka javnost ničesar ne ve, ker jih vi, ki ste jih doživeli, ne izdaste. A kdo vam pravi, da ne bi bile zanimive za naš vse? Morda ste preskromni in molčite, toda verujte nam:

življenje piše povesti in romane, tragedije in groteske, kakršnih si pisatelji nikoli ne bi izmislili.

Ni treba,*da nam dosti napišete, še bolje, če ne preveč. Eno stran, dve strani, a največ štiri strani pisarniške oblike Vam bodo zadoščale, da popišete dogodek, ki se Vam zdi

najstrašnejši v Vašem življenju.

Popišite ga stvarno in kratko, kakor bi ga povedali prijateljem in znancem, ne izpustite ničesar, kar je važno za razumevanje poteka, a tudi ne dodajajte, kar ne spada k stvari. Če prispevek v taki obliki, kakor ste ga napisali, ne bi bil pripraven za objavo, ga bomo popravili v jeziku in slogu, ne da bi iz svojega kaj dodali, kar bi dogodek bistveno izpremenilo. Imena še živčih oseb izpremenite ali označite z začetnico, ker prizadeti ljudje — čeprav ne bi bilo nič nečastnega zanje — najbrže ne bi bili zadovoljni, da se njihova imena objavljajo v listu. Če izrecno želite, da priobčimo Vaš prispevek brez Vašega podpisa, se bo to zgodilo; pod vse druge prispevke bomo postavili ime pisca.

Opozarjamo Vas vse, ki se udeležite tega natečaja, da prihajajo za nas v poštev samo

originalni, res doživljeni dogodki.

Iz drugih listov ali knjig prepisane ali prevedene prispevke moramo odkloniti; ne samo da ne spadajo v okvir našega razpisa, tako početje je tudi kaznivo po avtorskem zakonu. Če bi se kljub temu vtihotali v list, izrečno izjavljamo, da odklanjamo zanje vsako odgovornost in jo bo v popolnem obsegu morali nositi pisec. Razume se samo po sebi, da taki prispevki tudi ne bi prišli v poštev pri tekmovanju za nagrade.

Poslane prispevke bo naše uredništvo po najboljši vesti pregledalo in proučilo: 20 najboljših med njimi objavimo v „Romano“.

Za teh 20 najboljših prispevkov razpisujemo

20 nagrad v skupnem znesku 2000 Din

in sicer 1. nagrado

500 Din v gotovini

2. nagrado

200 Din v gotovini

3., 4. in 5. nagrado

po 100 Din v gotovini

in 15 tolažilnih nagrad v vseletnih, polletnih, četrtletnih in mesečnih naročninah na „Roman“, v skupni višini

1000 Din.

Pri prisoditvi nagrad bomo ravnali tako demokratično, kakor ni do zdaj še noben list v Sloveniji. Ne bomo si sami lastili sodbe, katero izmed 20 izbranih del je najboljše in zasluži največjo nagrado; to sodbo bomo prepustili svojim čitateljem. Dali jim bomo priliko, da

glasujejo

in da sami izberejo one, ki so po njihovi sodbi vredni nagrad 500 Din, 200 Din, 100 Din itd. Način tega glasovanja objavimo v eni prihodnjih števil „Romana“.

Vsi ste poklicani, da se udeležite našega natečaja — vsi, ki čitate naš list. Vabimo Vas, da se odzovete našemu klicu!

Pošljite svoje prispevke na naslov:

Uredništvo tednika

„ROMAN“

**Ljubljana
Breg 10**

H. V. Patora:

Svarilo

Grofica Erika Holnstaedova je sedela sama v oddelku prvega razreda. Čitala je bila roman, ki ga je pravkar odložila na blazino. Prve večerne megle so se spuščale na doline in le vrhovi gora so se še lesketali v zlatem solncu. Bledе sence so legale na temne gozdove in iz vasi se je oglašalo zvonjenje Zdrave Marije.

Grofica Erika je stopila k oknu in se zagledala v krajino, ki je hitela mimo nje. Ves dan se je že vozila in zdaj jo je čakala še noč, preden bo v Curihu.

Grmeč in bobneč je drevil brzovlak svojo pot. Stemnilo se je že in hladen veter je bril skozi dolino. Zaprla je okno in hotela priviti luč. Tedajci pa je presenečena opazila, da je razen nje še neki gospod v oddelku. Nič ni bila slišala, kdaj je prišel.

„Dober večer, grofica Erika!“

Vsa osupla je odskočila. Kdo je bil tujec? Od kod jo je poznal? In kako to, da jo je nagovoril s krstnim imenom? V somraku ni mogla razločiti njegovega obraza, a vendar se ji je zdel nekam znan, prav tako kakor njegov glas. Seveda — bil je Ger! Albreht pl. Gheyn! Nezmisel, saj on je bil vendar že leto in dan na Kitajskem! A vendar je bil on! Njegov ozki obraz z nekoliko štrlečimi ličnimi kostmi, z ozkimi, temnimi brki na gornji ustnici in oblastno zročimi očmi. Zdaj je nagnil glavo:

„Čudite se, grofica, da me tu vidite. Ne utegnem vam vsega pojasniti, toda moral sem z vami govoriti!“

Se zmerom je bilo v njej nepojmljivo presenečenje, ko je odgovorila:

„Gert Albreht, res? A, vendar... kako ste mogli vedeti, da se vozim v tem vlaku?“

On je samo odkimal z glavo. Stresel jo je mraz. Čudno, bil je čisto drugačen, ta prijatelj, ki ga že tako dolgo ni videla, in njegov glaš je zvenel tako tuje! In zdajci je opazila, da je mogla čisto natanko videti naslanjalo klopi, čeprav je tam sedel Gert Albreht Gheyn! Z naglo kretljivo roko je hotela seči po električnem stikalu, a on je odmahnil z roko. Lahna groza jo je stresla.

„Kakor sem rekel, ne utegnem dolgo ostati, ker imam še dolgo pot pred seboj in se moram

ločno vrniti. Gotovo me ne boste razumeli in najbrže ne boste verjeli mojim besedam — ne morem vam razložiti, nemara boste kasneje boljše razumeli. Toda pri vsem, kar mi je bilo svetega in dragega, vas zaklinjam in rotim, izstopite v Arnsfeldu!“

Presenečena se je obrnila.

„Saj moram vendar v Curih, kjer me čaka moj mož!“

„Če ne ugodite moji prošnji, vas bo vaš mož zastonj čakal!“

Nekaj jo je stisnilo za grlo in jo odrevenilo.

„Kako — kako — to — mislite?“

Kakor z drugega sveta je prišel njegov glas: „Brzovlak ne pride čez wildberški vijadukt! Izstopite, če vam je življenje drago!“

S trepečo roko se je prijel za čelo.

„Moj Bog, Gert Albreht, tako čudni ste nočoj, kako naj vas razumem? Čisto iznenada se pojavite v vlaku, mi sedete nasproti, čeprav vem, da ste na Kitajskem, mi svetujete, da... vaše besede so tako zmedene —“

Prekinil jo je.

„Erika, tega vam ne morem pojasniti, ali eno veste: V vsem življenju mi ni bil nihče tako ljub kakor vi! Bili ste mi najdražji na zemlji. Zato vas še enkrat prosim, izstopite v Arnsfeldu, preden bo prepozno! Wildberški vijadukt se bo zrušil! In z njim vlak!“

Vsa prepadla od strahu se je vzpela.

„Kako hočete to vedeti?“

„Tako je, kakor pravim,“ je prikimal. „In ne pozabite prošnje, zakaj zdaj moram iti.“

Pogledaal ga je z očmi, v katerih se je zrcalila groza. Na njegovem čelu se je zdajci pojavila strašna rana in kri je curljala po njegovem obrazu. S krikom je poskočila in obrnila luč: Bila je sama v oddelku! Gert Albreht Gheyn je bil izginil! Ali je sanjala? Mraz ji je stresel ude, brezvoljno se je zgrudila na svoj sedež. Kaj naj vse to pomeni? Blodnje ali —? Ni mogla, ni hotela domisliti do kraja. Saj ji je bil vendar Gert Albreht pisal s Kitajskega — kako naj bi bil potem tu?

Wildberški vijadukt se bo zrušil, ji je rekel. A potem bi morala druge potnike posvariti! Kdo pa ji bo verjel, ko sama ni vedela, ali je resnica ali nemara samo privid. Zastrmela se je pred se. Svarilo mrtveca? Ne, norost nje ne domišljije. Predolgo je bila sama, voznja

jo je bila útrudila, vse skupaj je bilo samo izliv njene nervoznosti. Seveda se bo peljala naprej, saj jo čaka mož in bi ga skrbelo, če ne bi prišla ob napovedani uri. Toda ni se mogla otresti tega, kar je slišala in videla. V kaki zvezi je bilo vse to ravno z Gertom Albrehtom in kako je prišel semkaj?

„Arnsfelde! Ena minuta!“

Grofica se je zdrznila. Kakor glas trotente so se ji zdele te besede. In v ušesih ji je odjeknil dobro znani ji glas:

„Erika, izstopite!“

Kakor bi jo bila gnala neznana sila, je potegnila ročno prtljago iz mreže in se opotekla k vratom oddelka, planila po hodniku.

„Odhod!“ je začula izprevodnika. Hlastno je odprla vrata vagona in skočila iz vlaka, ki se je bil že jel pomikati.

Bila je edini potnik, ki je tu izstopil. Iz teme je medlo svetila laterna in v dalji so že izginjale rdeče luči na zadnjem vagonu odhajajočega vlaka. Neumnost! Zakaj se je uklonila svojim živcem, da je zdaj sama in zapuščena na tej neznatni postajici!

Stopila je v čakalnico in vprašala edinega uradnika, kdaj pride prihodnji vlak. Začuden je uslužbenec pogledal elegantno damo.

„V treh urah nočni osebni vlak iz Wegheima!“

Ali dobi z njim zvezo na Curih? Uradnik je odkimal. Ne, ekspres gre že štirideset minut prej in bo morala pač počakati do opoldne. Tedaj ves dan izgubljen! Preneumno!

Nejevoljno se je trdneje ogrnila v svoj plašč, zakaj noč je bila strupeno mrzla. Nu, mož se ji bo lepo smejal, ko mu pove to istorijo duhov.

Sedla je na edino klop, ki je bila v čakalnici in si jela ogledovati pestre reklamne slike, ki so visele na steni. A vsckako bi morala svojemu možu brzojaviti.

Vstala je in stopila k okencu.

„Ali bi mogla brzojaviti?“

Uradnik je prikimal.

Med tem ko je izpolnjevala formular, je potrkal po vodu, zmajal z glavo, spet potrkal, potlej pa je vstal in jel preiskovati mehanizem.

„Ne vem, kako to, ne dobim zveze z Wildbergom, vod mora biti pokvarjen.“

Prisluhnila je in vročina jo je izpreletela.

„Ali leži ta postaja za vijaduktom?“

Uradnik jo je začudeno pogledal.

„Da — a v kaki zvezi —“

Začel je spet preizkušati Morsejev aparat. Erika je zdajci začutila, da jo je stisnilo za grlo.

„Čudno,“ je zamrmral uradnik. „In brzovlak bi bili morali iz Wildberga tudi že javiti. Moram v Wildbergu telefonično vprašati, in potem bi vašo brzojavko oddal naprej kar telefonično, če je moj aparat pokvarjen.“

Zvonec telefona je pozvonil, toda zveze ni dobil. Poskusil je še enkrat — spet zaman.

S srepimi očmi ga je gledala grofica. Tisti mah so se na pesku začuli koraki. V sobo se je opotekel možak, njegov obraz je bil prsten, oči so mu ležale globoko v jamah. Debele znojne kaplje so stale na njegovem razoranem obrazu, ki je razodeval neizrekljivo grozo.

Uradnik je poskočil:

„Kaj je, Georg?“

Progovni čuvaj je zajeceljal nerazumljive besede. Težko se je spustil na klop ter skrnil glavo v rokah.

„Mrtvo!“ je zaječal, „vse mrtvo!“

V skoku je bil uradnik pri njem in ga stresel za ramena. Tudi njegov obraz je bil blede.

„Človek božji, kaj se je zgodilo?“

Z blodnimi očmi je oni strmел vanj in potem je prišlo kakor tuljenje iz njegovih ust:

„Wildberški vijadukt se je zrušil! Ravno tedaj, ko je ekspres vozil čezenj! Sto metrov globoko je strmoglavil v potok... most in vlak! In jaz sem moral vse to videti!“

Hropé so prišle besede iz njega. Kakor okamenela jih je poslušala Erika. „Svarilo! Svarilo!“ ji je s kladivom udarjalo v sencih.

— — — — —
Šele štiri mesece nato je grofica iz uradnega obvestila zvedela, da je inženjer Gert Albreht pl. Ghein pri vstaji kitajskih rudarjev izgubil življenje. V obleki so našli njen naslov in tako ji je konzulat sporočil njegovo tragično smrt. Ko je primerjala datuma, je videla, da je njen prijatelj umrl isti dan kakor se je zgodila katastrofa, pri kateri si je ona kot edini potnik rešila življenje — isti dan kakor je dobila svarilo, ki ga še danes ne more razumeti.

Kdor hoče biti v starosti mlad, mora biti v mladosti star.

KONZULOVA SKRIVNOST

Kriminalni roman

Napisal H. Hilgendorff

Prejšnja vsebina:

Neslišno sem se splazil v hišo konzula Traerja. Nad vse me mika skrivnost njegove železne blagajne. Ne denar, o, ne. Čudak je ta konzul; zakaj pošlje zvečer vso služinčad domov? Kakšna mračna skrivnost obdaja njegovo življenje? Zdaj sem pri blagajni — a tisti mah me oblije svetloba: od kod se je neki vzel konzul? V njegovi roki se blesti revolver. Zakaj me tako čudno gleda? „Roke kviškul!“ Moral sem sestiti; vzel mi je pištolo iz žepa. „Pod mojo hišo je kanal; kdor pride vanj, ga ne vidi več solnce. Ali bi se radi seznanili z njim?“ Kdo tako govori z vlomilcem? Zakaj ne pozove policije? „Ha, ha, ha,“ se zasmijem, „kanal? Ta ni slaba!“ Grohočem se na ves glas. Ne sme sumiti, da nisem navaden vlomilec. Vidim, da mi skoro verjame. A moram mu šele dokazati. „Dokončajte svoje delo; pet minut vam dam časa!“ Pet minut! Komaj, komaj! Blagajna je odprta. „Vzemite kaseto, nagrada za vaš trud.“ Čudno: nagrada vlomilcu? Kakšno zlodejstvo se skriva za tem? „Se malenkost!“ Potegne me na hodnik. Pred nekimi vrati obstane. „Človeka, ki je v tej sobi, morate spraviti s sveta. Vi ali on!“ Umor? Ne, Bog ne daj! Vstopim: tema. Prižgem svetiljko. Tam... tam na postelji... mlado, lepo dekle. Stopim korak naprej. Dekle se zbudi in že ima v roki drobno pištolo. Strel! Tema! Zvenket razbitega stekla. Ali sem še živ? Da, še več: neranjen. Proč od tod! Neka roka me zgrabi za vrat in potegne s seboj. Potem me izpusti. Prižgem luč: nikogar. A tam je okno — proč iz te hiše, proč, proč...

Kdo je streljal? Dekle? Na koga? Na mene ne; ne bi me bila mogla zgrešiti. Na konzula? A čul sem dva poka. Konzulov revolver je bil neslišen. Čigav je bil drugi strel? Moral je biti še neki tretji, a na koga je streljal? Na deklico? Bog, ali je mrtva?

Na ladji „Imperia“. Sedimo v točilnici. Mladi tehnik Diener, ki se vozi v Južno Ameriko, pripoveduje o strašnem zločinu: konzula Traerja so snoči na zverinski način umorili. „Naj mu bo Bog milostljiv!“ meni pater James Godefroy. Čuden človek, ta pater. Tako mrzlih oči še nisem videl. Res, skoro bi bil pozabil: neverjetne reči se dogajajo na tej ladji. Baronu Liegensteinu je izginila listnica, igralki Tamavi briljantna spona, dr. Winderwaldu zlata ura, bankirju Morlandru ček. In naposled točaju izpred nosa šop dolarjev, izkupiček dneva... Kdo je tat? Eden izmed nas, ki smo v točilnici, brez dvoma... Ne: detektiv Young nas preišče. — nič! Zdajci zagledajo dolarje v mojem rokavu

— kako za vraga so prišli tja? In v patrovi ovratnici Fergusovo rubinasto iglo! Ali je pater tat? Nemogoče! A pater pokaže na detektiva: iz telovnikovega žepa mu gleda zlata verižica... Obča zmešnjava...

Tisti večer sem prestregel pogovor med kapetanom, detektivom in prvim krmarjem. Zelo zanimiv pogovor. Iskali so tatu in ga odkrili v — meni! Ko bi vedeli, kaj vse bi lahko dobili pri meni! Na deščici za barve, ha, ha... in v škatli za smotke! Konzulove ti-sočake — a to še ni nič! Dragulje igralke Tamave, rubine gospodične Antonijevske, Brestrov demant... Posebna istorija, kako mi je to ukradeno blago prišlo v roke. A čujmo: Young predlaga stražo pred zakladnico — sebe, kapetana, prvega krmarja in... mene! Mene, „tatu“! Genijalna misel! Zakaj ne?!

Spet nekaj novega. Ljudje stikajo glave in šepetejo. Neka govornica se širi. Umor! Potnica iz kabine številka 13 da je mrtva! Mrtva? Ne, samo hudo ranjena! Ranjena? Potnica iz kabine 13 — nemogoče! Saj kabina 13 vendar ni oddana!

Na straži v zakladnici. Kapetan, detektiv in jaz smo ostali v kapetanovi sobi, ki je bila zraven zakladnice, krmarja pa smo poslali v zakladnico. Do treh zjutraj je bilo vse mirno. Takrat pa se je pojavil v zakladnici pater. Hotel je shraniti svoj dragoceni z rubini posuti križ. Krmar ga je spoštljivo pozdravil in se obrnil, da bi odprl vrata železne blagajne, ko je zdajci...

Pater je bil vzel iz žepa robec, velik, bel robec. To ne bi bilo nič posebnega, toda potlej...

Potlej... se je zdajci pokazala na medlici strašno velika, strašno spačena in strašno peklenško režeča se glava.

Samo glava. Glava, ki je rasla in rasla, ki je naposled sama izpolnila vso medlico. Glava, v kateri so gorele orjaške satanske oči.

Nehote smo se zgrozili in omahnili nazaj. bilo nam je, kakor da se hoče ta glava, ki se nam je videla kakor odsekana glava orjaka, sama spustiti v boj z nami.

In potlej je na medlici obvisel oblak, pokojno, negibno. Vse drugo je z medlice izginilo. Kaj se je odigralo v zakladnici?

„Bedaki smo!“ je zasopel Young: „Beli oblak — tam — to je robec, ki ga je lopov obesil pred lečo aparat v zakladnici. Glava... glava... Njegova glava, ko se je sklonil k leči, ta peklenšček... K vratom!... Naprej!... Naprej!“

Strašen krik, ki ni mogel priti od drugod kakor iz zakladnice, nas je kakor udarec biča pognal naprej.

„Krmar... Naj mu bo nebo milostno!...“ je zarjovel kapetan.

Vsi trije smo se kakor na ukaz vrgli na vrata.

„Odprite vrata, tri sto hudičev, odprite!“ sem zakričal, zakaj bila so zaklenjena.

„Zaklenjena so. Jaz norec sem bil iz nerodnosti stopil na kontakt,“ je histerično zahropel Young in skočil h kontaktu.

Zagorela je luč in obsijala tri obraze, raztrgane od groze in strahu.

„Druga vrata so zaprta. Pes!... Ne uideš mi!“ je zakričal Young, kakor da bi bila s kapetanom gluha.

Vrata so se odprla.

Kakor razjarjen bik je planil kapetan mimo mene naprej. Nalik pobitemu biku je tudi telehnil na tla. Kakor črn bliskovit jezik je nekaj udarilo po njem.

Kapetan mi je pal pod noge. Teža njegovega padca bi me bila kmalu potegnila s seboj... hrbet se mi je upognil. To je bila moja sreča. Pred seboj sem zagledal veliko črno senco in iz nje se je sprožila laket. Laket, ki je prinašala smrt.

Sikaje je švignila laket smrti čez mene.

Zažvižgala je čez hrbet, ki se mi je bil sklonil pri padcu. Začutil sem bližino smrti, toda šla je mimo. Udarec me je samo oplazil.

Navzlic temu se mi je pred očmi zablistalo.

Tisti mah pa je čez moj hrbet planil revolver... Youngovo orožje, ki se je namerilo na patra.

Bilo je, kakor da bi bila nevidna roka potegnila patra nazaj. Ko sem bil spet na nogah, me je pokrilo Youngovo orožje.

„Pater, izgubili ste igro... proč z gumijevko! Če se še sekundo pomišljate, vas ustrelim.... Vi... vi... pes!“ Pena togote mu je pokrila usta.

Pater je stal tisti trenutek na pragu smrti. To sem videl, ko sem pogledal v Youngove oči.

„Konec?!“ je čisto pohlevno odvrnil pater. Njegov glas je bil zelo tih in se je plazil kakor mačka skozi sobo. Ta glas je grozil s svojo pohlevnostjo. V tem glasu je bila izdaja in potvora...

Vrgel je gumijevko na tla. Pater je bil ujet in Youngov glas je zatrepetal od neizmerne zmagoslávja, ko se je obrnil k meni:

„Uklenite ga: evo vam okovov!“ Segel je z levico v žep in potegnil na dan leskečoče se spone.

Tedajci pa sem videl, da se je iz gumijevke na tleh jela dvigati lahna para.

Para iz gumijevke? Roke so mi omahnile in z žvenketom je pal okov na tla.

„Young! Izdaja!... Gumijevka!...“

Hotel sem se vreči nanjo. Bilo je prepozno. Ognjen jezik je obliznil tla... rdeč... potem bel... slepeče bel... Vstajal je kakor gejzir in rezal v oči. Zasekelelo me je in zapeklo...

„Bliskovna luč!“ je zarjovel Young.

Neka roka se je zasekala v moj vrat.

„Ti pes!...“

Iz žgoče beline se je utrgal smeh. Tedaj me je roka spustila.

„Mislil sem... vi... vrat...“ je sopesl Young. Dušilo ga je.

„Hi, hi, hi... ali vidite, kako se odpirajo pred vami nebeška vrata?... in kako vas obseva njih nepopisni lesk?... Ta svetloba... ta luč... Nekoč je bila luč spoznanja,“ se je rogala neki glas. Ta glas je bil nekje daleč. Toda midva sva slepo planila za njim.

Strašna belina je nekoliko odnehala. Bolečina je popustila. A zato so se dvignili oblaki megle, oblaki, ki so naju zagrnili. Ki so naju malone zadušili. In v katerih sva se opotekla. In vendar sva šla za rogajočim se glasom.

Toda glas se nama je smejal hkrati iz vseh štirih kotov. „O, ti peklenški pes... ti morilec... ti...“

Podila sva se v krogu, toda glas je bil vedno pred nama.

Strašna megla se je jela razpuščati. Tu pa tam so se iz nje pokazali obrisi pohištva.

Spotaknil sem se... padel naprej... zgrabil na tleh neki goltanec. Ni se branil. Ležal je mrzel in tih, brez življenja. Iz megle je vstal obraz, krčevito spačen, in strjena kri je bila na njem. Bil je kapetan.

Odtrgal sem se od njega. A spet sem od groze zaprl oči. Zagledal sem bil drugi obraz, ki ga je bila takisto zaznamovala smrt. Kakor iz tenčie, ki jih dvigajo nevidne roke, je počasi vstajal iz megel. Bil je brutalen in trd obraz, toda neizrekljiva groza mu je bila vtisnila krinko strahu in groze. Pol odprta usta so bila polna krvi. Bil je krmar.

Nenaden strel me je vrgel pokoncu.

Skozi bele megle sem zagledal pokraj sebe Younga. Ustrelil je bil slepo v smer, od koder

je prihajal porogljivi smeh. Njegov obraz je bil spačen od sovraštva in togote:

Zdaj so megle legle, z gostile se na tleh in zakrile oba obraza.

Zakladnica, pisalna miza, stoli, Young, vsi predmeti so vstajali iz megle kakor iz morja, kadar plima pade.

A kje je bil on?... On, satan, sin pekla, morilec? Grohot se je bil utrnil. Le najino sojenje se je čulo v tišini — a kje je bil on?

Zagledal sem senco med vrati. Začul sem smeh, začul zraven sebe besno rjojenje. Skočil sem naprej kakor obstreljena zver. Bil sem že malone pri vratih...

Tedajci pa se je iz zapirajoče se špranje vrat sprožila pest in me sunila v želodec. Sklopil sem se kakor žepni nož. Spet sem pal. A ne nazad. Vrgel sem se naprej. Roke sem vrgel pred se in iztegnil prste po plenu...

Toda takrat je sunila noga po meni. Lakast škorenj me je s peto zadel v čelo. Iskre so mi zaplesale v očeh, a vendar sem še utegnil videti, da je bila v škornju majhna luknja, ne večja od pennyja, in skozi njo se je zalesketala bela svilnata podloga.

Rotelji so se vrata pred menoj s treskom zaloputnila. V tistem trenutku se je vanje zaletel Young. Vrata so bila zaklenjena. Young je odlehtel od njih.

„Hudiča, kako je mogel lopov pobegniti — saj so bila vrata zaklenjena,“ je zarenčal detektiv.

„Ne, prej niso bila. Zaprl jih je mož, ki ima na sebi škorenj, v katerem je luknja. Luknja velikosti pennyja...“

„Prekleti škornji...“ je zaječal Young in se besno vrgel proti vratom.

14

Slabost in bolečina mi je trgala drob. Opo- tekel sem se. S preklinjajočim Youngom sem se trepečoč po vsem telesu vrgel proti lesenim vratom. Z združenim močmi sva jih poskusila utreti. Zaman.

„Morava skozi nje, preden vlomi vrata, ki vodijo iz kartomerske sobe na prosto...“ je zaihtel Young.

Vse zaman. Vrata so bila kakor iz železa. „Oven... Oven...“ sem zavpil in planil nazaj. Moji pogledi so zbegano premerili sobo. Pograbil sem pručico in jo zavihtil proti vra-

tom. Razbila se je kakor bi bila iz štetla. Treščice so mi ranile obraz.

„Razstrelite ključavnico, Young... Razstrelite jo...“

Gromko je zabobnel strel. V ključavnici je nastala luknja... Nič drugega kakor okrogla luknja... Vrata so ostala zaprta, ključavnica nepoškodovana...

„Zelesen predal iz zakladnice... da razbi- jeva vrata.“ Young je potegnil predal. Bil je iz težkega železa. Young ga je obrnil... biseri so se zakotalili po mizi... prstani so padali na tla... na neki uri se je razbil steklen pokrov...

„Vse eno...“ je zatulil Young. „Služil bo kot oven.“ Zgrabila sva predal vsak na svo- jem koncu in se vrgla naprej... proti vra- tom... les se je zdrobil... ključavnica je od- jeknila...

Zmaga!... Zmaga!... Vrata so se jela po- dajati. Spet in spet sva se zaletela z železnim predalom. Spet in spet je zapokal in se zdro- bil les. Spet in spet naju je železje odbijalo v prsa.

Cutila nisva ničesar, nikake bolečine, samo eno: naprej!... naprej!...

Tisti mah sva iz kartomerske sobe začula zamolkel padec. Tresk, kakor bi bil orjak te- lebnil na tla. Kaj je to bilo?

In iznova sva se zaletela, kakor bi naju bila skrivnostna sila z nečloveško močjo nalik ve- likanskim kamnom vrgla proti vratom. Klju- čavnica je poslednjič zaječala. Glasno in jav- kajoče... Toda vrata so bila odprta!

Oba hkrati sva se z Youngom vrgla čez prag.

V kartomerski sobi je vladal strašen nered. Stoli so bili prevrnjeni, tla pa so pokrivali raztrgani kosi zemljevidov in listi iz knjig.

Jarka luč naju je oslepila. Stropna žarnica je bila utrnjena, zato pa nama je slepilec namizne svetiljke svetil naravnost v obraz. Bila sva kakor v morju svetlobe, svetlobe, ki naju je zaslepila in nama za nekaj sekund vze- la vid.

Opczarjamo na naš novi natečaj »Najstraš- nejši trenutek mojega življenja« z 20 nagrada- mi v skupnem iznosu 2.000 Din. Sodelujejo lahko vsi naši čitatelji. Podrobnejše na strani 6.

Vrata, iz katerih sva bila planila, so bila bleščeče osvetljena, narobe pa je bila druga polovica sobe s kaminom popolnoma v senci.

Bila sva kakor na razsvetljenem odru in strmela v somrak.

Preden sem utegnil dognati, kaj se dogaja v temni polovici sobe, sem začul pokraj sebe krik bolečine. Young je bil, ki je zaječal. Roka z revolverjem mu je omahnila in revolver mu je pal na tla. Njegovo desnico je oblila kri. Topo in bedasto se je zastrmel v roko. Ni razumel. Na njegovem obrazu sta se odražala presenečenje in nepojmljiva groza.

Potlej pa je iznenada viknil:

„Krijte se, Svendrup... za stole!“ Young se je skokoma vrgel za klubske naslanjače.

Nisem ga razumel — kaj se je zgodilo?! Zakaj je Youngova roka nenadoma zakrvavela? Toda takrat je nekaj zasikalo mimo mojega ušesa, tenak, oster žvižg... Segel sem z roko za ušesa in začutil rahlo bolečino — hudiča, roka je bila krvava!

„Norec,“ je zarjovel Young. „Ali ne slišite? Za stol! Ali hočete v smrt? Ne vidite, da lopov strelja?...“

Nikakega strela nisem bil čul. Le neko čudno cvrčanje... A nisem več pomišljal. Posvarjen po Youngu sem se vrgel na tla; po vseh štirih sem si poiskal kritja.

„Norec...“ je zarenčal Young nad menoj. „Lopov strelja iz zračne pištole, iz orožja, ki ga nosijo le poklicni morilci...“

Široki naslanjač naju je zavaroval ter nama dal za nekaj sekund občutek varnosti. Obrnila sva se in se razgledala na okoli. Ves prostor pred nama je bil razsvetljen, da je vid jemalo. Za nama tema.

Stisnila sva se tesno drug k drugemu. Le ne iz varstva stolov! Le ne postati tarča morilcu!

Ona strela iz teme sta bila raztrgala najin pogum. Čudna groza nama je legla v grlo. Groza človeka, ki je docela brez moči.

Young je trepetal po vsem životu. Njegove oči so se srepo upirale v neko točko. Znoj je oblival njegov obraz.

Nekaj korakov pred nama je ležal Youngov revolver. Najino edino orožje je bilo v dosegu strašnega morilca. In midva sva bila brez orožja, brez poguma, nisva se mogla braniti.

Youngove oči so kakor hipnotizirane bujlile v revolver. Okrvavljeno roko je podzavestno nihal sem in tja. Drobne kaplje krvi so me zadele v obraz.

„Kje imate moje orožje?“ sem zaječal. Young me je pogledal; v njegovih očeh je gorela blaznost.

„Tepec... norec... pustil sem ga v kabini...“

Zastrmel se je pred se. Potlej pa je segel v žep. Ni našel, kar je iskal, zaškrtal je z zobmi in njegova zdrava roka je vročično hitela po žepih. Naposled je našel, kar je iskal.

Zasmejal se je pred se. Bil je smeh obupa. Tedaj sem videl, da ima nekaj v roki.

Nenadno veselje me je prešinilo. Ali je našel orožje?

Toda ko sem natančneje pogledal, je bilo konec mojega veselja. Youngov abotni pogled se je srečal z mojimi očmi. V roki je imel nalivno pero.

„Ali bi mu radi pisali pismo?... Morda bi se mu hoteli opravičiti?“ sem se šepetaje zarogal, ves besen od razočaranja.

„Ne... to je orožje... najino orožje...“ je šepnil Young in pogledal v zrcalo, ki je viselo zraven vrat.

„Orožje za bolhe!“ sem se razjezil nad to norostjo.

„Ali vidite tamle zrcalo?...“

„Da...“

„V zrcalu vidite patra...“

Pogledal sem v zrcalo, ki je viselo na izhodnih vratih, na meji med svetlo in somračno polovico sobe. Bil je veliko toaletno zrcalo. V tem ogledalu sva v resnici videla patra za črno mizo. Ne čisto jasno, a vendar dovolj razločno. Miza je služila patru kot nekak branik. Prav dobro sem videl za njim njegovo črno suknjo, široki klobuk in dvignjeno laketo, ki je držala v roki revolver...

„Vidim ga...“

„Dobro, pazite na učinek mojega orožja...“

Young je dvignil roko in potisnil peresnik kakor cev revolverja nad rob naslanjača...

Krogla je udarila za nama v steno. Patrova krogla.

Iz teme je prišel porogljiv glas:

„Pustite svoje orožje pri miru. Ne morete mi do živega, ker sem odlično krit. Vi ste mi sijajna tarča. Le en centimeter vaše dragocene

PISANE ZGODBICE

kože izza rjavega naslanjača, pa vama priredim najkrasnejše streljanje v tarčo... Imenitna razsvetljava, ali ne?"

„To sem nameraval...“ mi je šepnil Young. „Lopov ne sme vedeti, da sva neoborožena; zdaj misli, da imava še en revolver. In tako se naju ne bo upal napasti. Če bi samo slutil, kako sva slaba, bi bila to najina zanesljiva smrt...“

„A zakaj ni neki pobegnil skozi vrata?“

Tisti trenutek se je ladja močno zazibala in... glej... vrata, na katera sva ravno gledala, so z zamolklim treskom udarila navzven.

„Vrata so bila odprta, mister Young!“

„Naj hudič vzame avtomatično zapiralol!“

„A zakaj ni pobegnil? To mi je neumljivo!“

„To bo spet neko posebno zlodejstvo...“

„Za najino življenje ne dam niti beliča...“

„Če bi se le kdo od posadke prikazal!“

„Jalovo upanje... Noč je. Nočna straža pride šele čez dve uri.“

V zrcalu sva še zmerom videla lopova, ki je stal zavarovan za mizo. Stal je mirno in čakal.

„Gotovo naju je tudi on videl v ogledalu. Young je še zmerom držal svoj peresnik kakor revolver v roki. Ta bluf je bila najina edina nada na rešitev. A kako dolgo?“

„Ko bi le kako prišla do revolverja!“ Nehote sva se spet zagledala v orožje, ki je ležalo samo nekaj korakov od naju.

En sam skok! Nezmisel! Smrt iz patrovega orožja bi bila naglejša.

„Pes strelja ko hudič!“ je zaječal Young in omahnil z ranjeno roko. Strašno ga je morala boleti.

„Prav za prav ga imava v pasti. Saj blokirava vrata,“ sem šepnil.

„Blokada s peresnikom. Imenitna blokada!“

„Če naju pogodi...“

„... sva izgubljena!“

„Morda udarec z gumijevko ni bil tako hud. Če se kapetan in krmar osvestita...?“

„Bi v novič zdrevila smrti v naročje. Če se zdaj prikažeta, ju pater brez usmiljenja pošlje na oni svet.“

„Misel imam!...“

O pesniku Stefanu Zweigu pripovedujejo, da nikomur ni mogel prošnje odreči. Pa ga je nekoč obiskal pisatelj, ki ga še ni nikoli videl in ki ga tudi široka javnost ni prav nič poznala. Prosil ga je, naj mu pomaga s svojim priporočilom, da dobi službo pri nekem velikem časopisnem podjetju. Zweig mu je napisal tole pisemce za glavnega urednika:

„Dragi prijatelj! Tu ti pošljem — ne vem koga; rad bi — ne vem kaj; napravi z njim — že veš kaj. Tvoj Stefan Zweig.“

Sloveči irski pisatelj Bernard Shaw, ki se tako rad iz vsega in vseh norčuje, je povabljen v goste. Po večerji jame razkazovati svojo umetnost mlad goslar, ki ga ima domačica za velik talent. Ko umetnik srečno konča, se hišna gospa obrne k Shawu:

„Nu, kaj rečete na moje odkritje?“

„Velika sličnost s Paderevskim!“

Mučen molk. Naposled se domačica vendarle ojunāči.

„A Paderevski vendar ni goslar!“ meni v zadregi.

„Saj baš zato!“ odgovori strupeno Shaw.

Najstarejši sin znane rodbine pride domov in pove, da se je zaročil.

„Kaj,“ vzklikne mati. „Z Mino P.? S tisto neumno gosjo?“

„Ki se tako strašno oblači?“ doda sestra.

„Slišala sem, da je grozno lena!“ reče teta.

„Zraven pa domišljava nič koliko!“ pripomni brat.

„Eno dobro lastnost pa vendarle ima!“ odgovori mladi mož.

„In to bi bila?“ se oglase vsi v zboru.

„Brez sorodnikov je.“

Zadnjič sem začul iz otroške sobe oglušujoč vrišč. Pogledam k otrokom. „Kaj pa počenjate?“ se razjezim. „O, nič hudega,“ mi odgovori najstarejši. „Igramo se dele sveta. Jaz sem Evropa, Liza je Azija, Miloš Afrika, Nuša pa Avstralija.“ — „A kaj počne Pavle pod posteljo?“ — „Ameriko igra,“ mi odgovori pa glavec, „ki pa še ni odkrita!“

Komur je sreča mila, mu celo vol povrže.

Neprostopvoljna komika

(Nekaj cvetk iz avstrijskih policijskih poročil)

Otto Hübel, prevžitkar zveznega glavnega mesta Dunaja se neprestano solzi iz levega očesa, da pri ljudeh sočutje zbudi, ga izrabi in tako z beračenjem čim več denarja izmolze. Kakor je ugotovljeno, je že večkrat v bližini cerkva pobožne misli izražal, čeprav je komunist in brez konfekcije (konfecije!). To početje je pravim vernikom vselej povod dalo za zgrazanje. Na vsak način je Otto Hübel temna eksistenca in ker je po vrhu še rajhovec, bi ga kazalo, še preden se priključimo Nemčiji, izgnati iz občine.

Poškodovanec si je od opeke, ki je padla s strehe, samo lahko odrgnil kožo, a se vse eno nahaja v največji življenski nevarnosti, ker je dr. Mayer njegovo zdravljenje prevzel in to sporočil podpisaneemu. Če bi bila opeka tri četrt ure prej padla, bi bila lahko gospoda policijskega ravnatelja zadela, ki se je, kakor sem ugotovil, v kritični bližini okoli klatil. Nesreče je kriva hišna posestnica Franciška Lixl, ker pri sebi le nerada popravila dovoli. Pripomniti je treba, da je ona sicer na glasu moralne in verne ženske, nasproti uradnim osebam pa se zmerom naravnost nespodobno predrzno ponaša. V resnici pa baje tudi vero v precej zmernem tempu uganja.

Videl sem obtoženca že od daleč z njegovim psom prihajati in opazil, da nima nagobčnika. Ko je tudi on mene zagledal, se je na potuhnjen način za neko planko podal, kjer se je psu nekaj človeškega zgodilo. Potem ko se je to zgodilo, ni stekel, ampak je počakal, da bi šel mimo. Jaz pa sem tudi obstal in tako sva nekaj minut stala, dokler se ni nad menoj neka roka pojavila, ki je nekaj spustila. Pobral sem in ugotovil podkupnino v obliki dveh cigar. Zdaj sem energično vmes posegel in šel za planke, kjer se je zadevni pes brez nagobčnika že drugič na tri noge postavil in

LISTNICA ODPRAVNISTVA

V oglasu „PARISKE SKRIVNOSTI“, ki smo ga priučili v 6. številu, se nam je zaradi nesporazumljenja urinila neljuba pomota. Knjiga stane 15.— Din in ne 20.—. Onim, ki so že poslali denar, bo presežek vrnjen.

sem vzel nacionale gori omenjenega podkupačca. Isti je podpisaneemu že dolgo znan, ker je z njim v šoli skupaj sedel. Že takrat je dostikrat učitelja nalagati poskusil. Torej nima dobre mladosti za seboj in ga je katehet velikokrat ozmerjal. Tudi ljudje v njem nič prida človeka ne vidijo.

Pretep med zakoncema je zaradi tega nastal, ker je žena moža s pobjo frizuro, on pa njo z udarci iznenadil in ker mu je potem ona iz maščevanja hotela polovico brkov odstriči, ko je spal, kar se ji pa ni posrečilo, ker se je med tem mož zbudil in ji pripeljal več klofut. Ona pa mu je zato s svojimi nohti postreg'la, tako da je krvaveti začela in je on otekel. Njena tašča, ki je v kuhinji spala, tega ni mogla razumeti in je prišla z gorečo svečo pogledat v sobo in se je tako, ker se je boj obeh za'oncev vršil v temi, na horizontu pokazala. Komaj je moža zagledala, ko je on za svetiljko pograbil, ki je zraven postelje stala, in jo vrgel proti luči. Po mnenju podpisaneega je brez dvoma hotel zadeti taščo, kar se je tudi zgodilo, toda storilec se je trudil dokazati, da je hotel samo ugasniti luč. Ugovoru, da bi to lahko tudi na drug način napravil, je imenovani živahno ugovarjal. Tašča se je začasno pričevanju odpovedala, ker zaradi poškodbe govoriti ne more. Svetilka je kakor ona poškodovana. Svoje zobovje je požrla in bo odstranjeno ali naravnim poom ali pa z operacijo. Operaterji zaenkrat še čakajo.

(Iz „Lissaer Tageblatta“)

Oporoka

Vlomilec Jaka leži na smrtni postelji in narekuje svojemu prijatelju dolgoprstemu Cenetu oporoko:

„... svojemu zvestemu prijatelju Cenetu pa zapustim... biserno ogrlico, vredno... četrtilijona Din...!“

„Človek božji — Jaka, kaj mi poveš! Kje pa jo imaš?“

„Poslušaj... in dobro pazi... v spalnici Dinarovičke je... njen mož je ravnatelj Tržaške zavarovalnice, saj ga poznaš... Lepoglavska ulica 5... drugo stopnišče... v nočni omarici... na desno roko... če se splaziš skozi lalkonsko okno!“

Vrlega deželana je ugrizel pes. Skozi lepe nove hlače v meča. Ves divji se odpravi k sodniku. Čez štirinajst dni ga vpraša sosed: „Včeraj si bil v mestu, ne? Kaj so ti pa rekli?“ — „Hudič naj vzame te škrice.“ se razjezi kmet, „imel je advokata, ki je dokazal, da sem jaz psa ugrizel.“

„V novih hotelih so stene tako tanke, da slišiš, če stanovalec srajco premenja.“ — „To še nič ni! Nedavno tega sem bil v hotelu, kjer si celo lahko slišal, če je kdo svoje mnenje izpremenil!“

Tine pride zelo pozno domov. „Koliko je ura?“ vpraša suho njegova žena. — „Šele deset, srček!“ odvrne sladko možiček. Prav takrat pa udari ura eno. — „Aha, zdaj te imam na laži! Ali si čul, da je bila eno?“ — A Tine ni nikdar v zadregi. „Čisto v redu, če je deset! Saj ničle vendar ne more biti!“

Trgovec (svojemu prodajalcu): „Čudno, ko ste prišli k meni, niste niti ust znali odpreti, zdaj vam pa teče jezik kakor po maslu. Od kod neki to jezikovno bogastvo?“ — „Priženil sem ga!“

Zobni zdravnik: „Ali naj vzamem kaj kloroforma, gospod?“ — „Ne! Nikakih dragih stvari, če smem prositi! Požvižgam se na kloroform, eter in vse te stvari, ki pravite, da umore bolečine! Izderite zob, pa konec!“ — „Vi ste pa junak! Ko bi bilo le dosti takih! Izvolite sestil!“ — „Ne, ne, moji zobje so zdravi. To je le za mojo ženo, ki sedi v čakalnici.“

Nadebudni učenec

Student je prosil znamenitega profesorja prava za posebne ure iz pravnih ved. Profesor mu je ustregel in mu priznal celo to ugodnost, da ne bo zahteval nikake nagrade za svoj trud, če bi svojo prvo pravdo izgubil. Ure mu bo plačal le, če pravdo dobi.

Mladi mož si je nekaj mesecev polnil glavo z učenostjo paragrafov, potlej pa se je zahvalil in odšel.

Profesor je zaman čakal vesti o njem. Ko mu je bilo čakanja že preveč, je vložil tožbo proti njemu. To vendar ne gre, da bi se učenec ogibal prilike, da pred sodiščem dokaže, ali ume kaj ali ne!

Pred razpravo je stari profesor poklical svojega učenca na stran in mu rekel:

„Čuj, prijatelj! Kakorkoli že sodnik razsodi, vsekako mi boš moral ure plačati. Zakaj če izgubiš to prvo pravdo, te bo sodišče prisililo, da mi izplačaš dolžno plačilo. Če pa sodišče odloči, da ti ni treba plačati, si s tem svojo prvo pravdo dobil — in to je tisti pogoj, pod katerim sva se dogovorila, da mi moraš plačati učnino.“

Učenec pa je odvrnil:

„Spoštovani mojster! Nikakor mi ne bo treba plačati. Zakaj če pravdo dobim, potem mi sodnik prizna pravico, da mi ni treba plačati. A če jo izgubim, ste mi sami rekli, da ne boste zahtevali plačila.“

Tedaj je stari profesor videl, da ga je učenec prekosil, in je tožbo umaknil.

13 **Pariške skrivnosti**

Sentimentalno - senzacijski roman

znamenitega francoskega pisatelja

EVGENA SUEJA

opisuje življenje velemešta z vso bedo in si'ajem. Knjiga ima **300 strani** in velja samo **Din 15.**

Samo pismena naročila sprejema
UPRAVA „ROMANA“, LJUBLJANA, BREG 10

Kolinska cikorija

pravi domači izdelek!

KAZ OBETA KINO

ELITNI KINO MATICA

Telefon 2124.

Princesa Butterfly. Film razkošja, bede, lepote in ljubezni, v glavni vlogi divna Kitajka Ana May Wong. — *Pat in Patachon kot manikerja.* Najnovejši film kraljev smeha! — *Republika devic.* Sijajna burka, v glavni vlogi Käthe v. Nagy. — *Singing Fool* (Nori pevec). Prvi svetovni zvočni velemotiv! Poje, govori, se smeje in plaka sloviti Al Jolson. — Predvajano na najboljši svetovni zvočni aparaturi Western Electric.

Predstave ob 4., 6., 8. in 9. uri.

KINO IDEAL

Tom Mix v filmu pustolovskih senzacij „Tajnost vulkana“. — *Madame Colibri.* Pretresljiva drama o globoki in resnični ljubezni žene. — *Buck Jones v srditi borbi z Indijanci* v filmu *Kri govori.* — Film o flirtu in malih grehah zakonskega moža: „Ljubi svojo ženo“.

Predstave ob 4., 6., 8. in 9. uri.

KINO »LJUBLJANSKI DVOR«

Telefon 2730.

Noč izdaje. Edinstveni velemotiv velike umetnice Lye de Putti. — *Ljubavni sen.* Film lepote in ljubavnega čara. Nils Asther in Joan Crawfordova. — *Scene ulice...* Tragedija iz vsakdanjega življenja. Lissi Arna in Siegfried Arno. — *Leteči škot.* Velena-peta drama na najhitrejšem ekspresu sveta.

Le pri

**Josip
Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljšo in najtrpežnejšo šivalno strojo za dom, obrt in industrijo znamke

Gritzner in Adler

ter švicarske pletilne stroje znamke

Dubied.

Velika izbira galanterijskega, modnega blaga in vseh potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

14

Smerkolj
Leop.

Račun poštne hranilnice:
Ljubljana št. 15.307

Lobni atelje
LJUBLJANA VII
CELOVŠKA CESTA 32/III

Sprejema: 8-12 in 14-18
Brzjavni: Smerkolj Ljubljana?
Telefon: 34-48

Alojzij Prostor

izdelovatelj harmonik.
pošta Poljane
nad Škofjo Loko

Izvršuje tudi popravila
Cene nizke 15

MR. BAHOVEC

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana

ter stane zavojček 20 Din

„PLANINKA“ zdravilni
čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti in prenavlja kri in učinkuje izborno pri slabi prebavi želodca, zaprtju telesa, napenjanju, nerednem delovanju črev, hemoroidih (zlati žili), poapnenju žil, izpuščanjih in žolčnem kamnu. Preprečuje kislino in zbuja tek. Pravi „Planinka“ čaj je zaprt in plombiran in ima napis: